

Izvješće o Uredbi Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europskih zadruga (SCE)

OBJEDINJENO IZVJEŠĆE

EUROPSKA KOMISIJA

Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike
Uprava G – Ekosustavi II: turizam, tekstil, digitalna transformacija industrije i socijalna ekonomija
Odjel G.2 – Lokalno gospodarstvo, socijalna ekonomija, kreativne industrije

Podaci za kontakt: Marie Boscher

E-pošta: GROW-SOCIAL-ENTERPRISE @ec.europa.eu

*Europska komisija
B-1049 Bruxelles*

**Objedinjeno izvješće i priprema
radionice o Uredbi Vijeća (EZ) br.
1435/2003 od 22. srpnja 2003. o
Statutu europskih zadruga (SCE)**

OBJEDINJENO IZVJEŠĆE

Cjelovito objedinjeno izvješće dostupno je na engleskom jeziku na sljedećoj poveznici:

[4587f2b1-9252-406e-8ec3-5e31adbaffb3_en](#)

PRAVNA OBAVIJEST

Ovaj je dokument sastavljen za Europsku komisiju, ali odražava samo mišljenja autorâ i Europska komisija nije odgovorna ni za kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne uporabe ove publikacije. Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://www.europa.eu>).

Tiskano izdanje	ISBN 978-92-68-22976-7	doi: 10.2873/9052672	ET-01-24-025-EN-C
PDF	ISBN 978-92-68-22975-0	doi: 10.2873/3934539	ET-01-24-025-EN-N

Tekst dovršen u prosincu [2024.]

Prvo izdanje

Europska komisija nije odgovorna za posljedice ponovne uporabe ove publikacije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024.

© Europska unija, 2024.

Politika ponovne uporabe dokumenata Europske komisije uređena je Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39.). Ako nije drukčije navedeno, ponovna uporaba ovog dokumenta odobrena je na temelju licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna uporaba dopuštena uz navođenje odgovarajućih izvora i svih izmjena.

Za svaku uporabu ili reprodukciju elemenata koji nisu u vlasništvu Europske unije dopuštenje će možda trebati zatražiti izravno od nositelja prava.

Sadržaj

1.	Uvod	6
2.	Struktura, izvori i ključni elementi pravnog okvira za europsku zadrugu (SCE)	6
3.	Evidentiranje SCE-ova.....	11
4.	Pozitivni čimbenici koji utječu na osnivanje SCE-ova.....	15
5.	Negativni čimbenici koji utječu na osnivanje SCE-ova	18

1. Uvod

U ovom objedinjenom izvješću sažeti su nalazi projekta „Objedinjeno izvješće i priprema radionice o Uredbi Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europskih zadruga (SCE)” (poziv za podnošenje ponuda GROW/2023/LVP/0088, koji je raspisala i vodi Europska komisija, Glavna uprava za unutarnje tržiste, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (GU GROW)).

U njemu se ocjenjuje trenutačno stanje primjene Statuta europskih zadruga u 30 država članica EU-a/EGP-a radi postizanja triju međusobno povezanih ciljeva: evidentiranja postojećih SCE-ova u EU-u/EGP-u, razumijevanja čimbenika koji utječu na osnivanje SCE-a i davanja preporuka za daljnje mjere politike.

2. Struktura, izvori i ključni elementi pravnog okvira za europsku zadrugu (SCE)

U ovom objedinjenom izvješću analizira se stanje primjene Uredbe Vijeća (EZ) br. 1435/2003 (dalje u tekstu „Uredba o SCE-u“ ili „Uredba“) u državama članicama EU-a/EGP-a (dalje u tekstu „države članice“)¹. Kako bi se u potpunosti razumjela priroda Uredbe o SCE-u i učinak na njezinu primjenu, potrebno je opisati glavne elemente Uredbe i pravnog oblika koji se njome uspostavlja, a to je europska zadruga (SCE).

2.1. Glavni elementi SCE-a

SCE ima sljedeća glavna obilježja:

- Riječ je o **zadružnom pravnom obliku**. Ima punu **pravnu osobnost**, koju stječe upisom u odgovarajući nacionalni registar. **Odgovornost članova** SCE-a u načelu je **ograničena** na upisani temeljni kapital.

* Istraživačke aktivnosti za ovo objedinjeno izvješće provedene su od svibnja do kolovoza 2024. Europski istraživački institut za zadruge i socijalna poduzeća (EURICSE, www.euricse.eu) izradio je izvješće na temelju analize dokumentacije, upitnika i razgovora. Izvješće je sastavio viši znanstveni suradnik EURICSE-a profesor Antonio Fici (Sveučilište u Rimu Tor Vergata), uz doprinos Gianluce Salvatorija i Barbare Franchini (EURICSE), koji su analizirali odgovore na upitnik upućen skupini posebno imenovanih nacionalnih stručnjaka iz ukupno 30 država članica EU-a/EGP-a. U toj su skupini bili Rosalía Alfonso Sánchez, Franci Avsec, Adrián Barger, Josef Bergt, Dominik Bierecki, Vincent Caruana, James Doyle, Ifigeneia Douvitsa, David Hiez, Arcadia Hinescu, Hana Horak, Julianna Kiss, Ulrik Boe Kjeldsen, Jan Lasák, Tsvetelina Marinova, Deolinda Meira, Georg Miribung, Aušrinė Pasvenskienė, Patrik Patúš, Ville Pönkä, Sigurd Rysstad, Carl Svernlöv, Bram van Baelen i Ger J.H. van der Sangen. Relevantne uvide pružili su i odabrani dionicici (predstavnici postojećih SCE-ova, predstavnici zadružnog pokreta na nacionalnoj razini i razini EU-a, istraživači i stručnjaci za zadružno pravo) koji su sudjelovali na radionici održanoj u prostorijama Europske komisije u rujnu 2024. Glavni cilj radionice bio je analizirati primjenu Uredbe o SCE-u i razgovarati o poteškoćama u njezinu primjeni kako bi se utvrdile potrebe, ali i mogućnosti za povećanje djelotvornosti Uredbe i informiranosti na nacionalnoj razini i među potencijalno zainteresiranim dionicicima.

¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europskih zadruga (SCE). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1435>

- Riječ je o **europskom pravnom obliku** organizacije, kao što je i „europsko društvo“ (*Societas Europaea*, SE) predviđeno Uredbom br. 2157/2001², jer je osnovana u skladu s pravom EU-a, a ne nacionalnim pravom države članice (doduše, kako je navedeno u nastavku, nacionalni zakoni država članica imaju važnu ulogu u reguliranju SCE-ova).
- Riječ je o **dodatnom i neobveznom pravnom obliku** zadruge koji europski građani i/ili pravni subjekti mogu odabrati umjesto zadruge uređene nacionalnim pravom (zadruge su priznate i uređene u svim jurisdikcijama EU-a/EGP-a, ali na različite načine)³.
- Njegovi članovi (barem u fazi osnivanja) moraju biti građani i/ili organizacije iz najmanje dvije države članice jer SCE mora ispunjavati **prekogranični zahtjev**⁴. Međutim, SCE ne mora nužno obavljati prekogranične aktivnosti.
- SCE ima **pravo prenijeti registrirano sjedište** (koje mora biti na istoj adresi kao i glavna uprava) u drugu državu članicu.
- Ima **varijabilni kapital** (koji, doduše, nikad ne smije biti manji od 30 000 EUR) i **varijabilni broj članova** (najmanje pet fizičkih osoba ili dva pravna subjekta). Stoga nije potrebno službeno izmjeniti statut SCE-a i povećati ili smanjiti temeljni kapital kako bi se primili novi članovi ili isplatili upisani udjeli u slučaju iščlanjenja.
- Glavna je svrha europske zadruge **zagovaranje interesa članova**, odnosno „zadovoljavanje potreba njezinih članova i/ili razvijanje njihovih gospodarskih i socijalnih aktivnosti, posebno sklapanjem ugovora s članovima radi nabave robe ili usluga ili izvršenja radova koje SCE obavlja ili naručuje“. Potrebe članova mogu se zadovoljiti i poticanjem članova na sudjelovanje u gospodarskim aktivnostima u jednom ili više SCE-ova i/ili nacionalnih zadruga.
- SCE nije ograničen izborom **gospodarske aktivnosti** koju može obavljati kako bi ostvario svoje ciljeve. Aktivnosti može obavljati i preko društva kćeri.
- U skladu sa svojom glavnim zakonskim utvrđenjem svrhom SCE se sastoji od „**članova korisnika**“, tj. članova koji koriste (kao kupci) ili proizvode (kao zaposlenici ili dobavljači) robu i usluge SCE-a. SCE može primiti i „**članove ulagatelje (nekorisnici)**“, ali samo uz određena ograničenja i uvjete.
- „**Vrata**“ SCE-a potencijalno su „**otvorena**“ novim članovima zahvaljujući varijabilnosti kapitala i članstva, čime se pojednostavljuje učlanjivanje i iščlanjivanje, te zaštiti interesa kandidata za članstvo, kojima je zakonom zajamčena mogućnost žalbe glavnoj skupštini članova ako im se odbije zahtjev za stjecanje članstva.
- Riječ je o **demokratskoj organizaciji pod vodstvom članova** (a ne kapitala) u kojoj **svaki član korisnik ima jedan glas, neovisno o broju udjela koje drži**, a primljeni članovi ulagatelji (nekorisnici) ne mogu zajedno imati pravo glasa veće od 25 %

² Uredba Vijeća (EZ) br. 2157/2001 od 8. listopada 2001. o Statutu europskog društva (SE). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32001R2157>

³ Zbog toga se SCE može smatrati 28. pravnim modelom zadruge u EU-u.

⁴ Naime, prema članku 2. stavku 1., kojim se uređuje osnivanje SCE-a *ex novo* odnosno spajanjem ili preoblikovanjem postojećih zadruga osnovanih u skladu s nacionalnim pravom, osnivači moraju imati boravište u najmanje dvije države članice i/ili, ako je riječ o trgovačkim društvima, poduzećima i drugim pravnim tijelima, moraju biti uređeni pravom najmanje dviju država članica, zadruge koje se spajaju moraju biti uređene pravom najmanje dviju država članica i, napisljektu, zadruga koja se preoblikuje mora najmanje dvije godine imati poslovni nastan ili društvo kćer za koje je mjerodavno pravo druge države članice.

ukupnog broja glasova. Iznimke od načela „jedan član, jedan glas” moguće su samo pod određenim zakonskim ograničenjima i uvjetima⁵.

- Njegova organizacijska struktura sastoji se od glavne skupštine članova i, ovisno o sustavu upravljanja odabranom u statutu, nadzornog tijela koje nadzire rad upravljačkog tijela i upravljačkog tijela odgovornog za vođenje i zastupanje SCE-a u odnosima s trećim osobama i pravnim postupcima (**dualistički ustroj**) ili upravnog tijela odgovornog za vođenje i zastupanje SCE-a u odnosima s trećim osobama i pravnim postupcima (**monistički ustroj**).
- U skladu sa svojom glavnom svrhom i prirodnom članstvom SCE obično isplaćuje **dividende članovima** razmjerno količini i/ili kvaliteti njihova poslovanja sa SCE-om ili usluge koju su obavili za njega (a ne kapitala koji su uložili u njega).
- SCE **ima „vlastitu” imovinu**, odnosno imovinu na koju članovi nemaju pravo, čak i u slučaju iščlanjenja ili prestanka poslovanja SCE-a. Naime, SCE mora stvoriti zakonsku rezervu (koja odgovara barem minimalnom iznosu temeljnog kapitala, tj. 30 000 EUR) na koju članovi koji se iščlane iz SCE-a nemaju pravo, a preostala neto imovina SCE-a (tj. imovina koja ostane nakon namirenja svih vjerovnika i povrata upisanih udjela članova) mora se raspodijeliti u trenutku prestanka poslovanja „u skladu s načelom raspodjele bez udjela”, tj. „drugoj zadruzi koja ima slične ciljeve, ili za potrebe općih interesa”.
- SCE **mora poticati sudjelovanje zaposlenika** u skladu s odredbama Direktive 2003/72/EZ⁶.

Pravni identitet SCE-a, koji proizlazi iz Uredbe o SCE-u, u skladu je sa zadružnim identitetom koji je međunarodno priznat i zaštićen Izjavom Međunarodnog saveza zadruga iz 1995.⁷ i preporkom MOR-a br. 193/2002 o promicanju zadruga⁸.

U usporedbi sa standardnim nacionalnim propisima o zadrugama na razini EU-a⁹ Uredba o SCE-u prvenstveno se razlikuje po višem minimalnom potrebnom kapitalu (30 000 EUR) za osnivanje SCE-a i obvezi SCE-ova da potiču sudjelovanje zaposlenika. Iako se drugi zahtjevi za SCE-ove obično prenose u nacionalne zakone koji oblikuju identitet nacionalnih zadruga¹⁰, SCE-ovi nisu isto što i nacionalne zadruge. U nekim zemljama određene razlike mogu utjecati na stupanj prihvaćanja Uredbe o SCE-u, što će se prikazati u ovom objedinjenom izvješću.

⁵ Prvo je moguće odstupanje da se članovima dodijeli više glasova prema tome koliko sudjeluju u zadružnoj aktivnosti kao kupci, dobavljači ili zaposlenici. Takva dodjela prava glasa ne može prelaziti pet glasova po članu ili 30 % ukupnog broja glasova, koja god od tih vrijednosti je niža (članak 59. stavak 2. prvi podstavak). Drugi se hipotetski slučaj odnosi na SCE-ove u kojima većinu članova čine zadruge. Ako je to dopušteno mjerodavnim nacionalnim pravom, statutom SCE-a može se dodijeliti više glasova u skladu s time koliko član sudjeluje u zadružnoj aktivnosti, među ostalim u kapitalu, i/ili prema broju članova svake zadruge koja je član SCE-a (članak 59. stavak 2. treći podstavak). Treći slučaj odnosi se na članove ulagatelje. Njima se može dodijeliti više glasova ako je to dopušteno mjerodavnim nacionalnim pravom, ali nipošto ne smiju zajedno imati više od 25 % ukupnog broja glasova (članak 59. stavak 3.). Ostala posebna odstupanja odnose se na SCE-ove koji sudjeluju u financijskim aktivnostima ili aktivnostima osiguranja (članak 59. stavak 2. drugi podstavak) i dodjelu više glasova predstavnicima zaposlenika (članak 59. stavak 4.).

⁶ Vidjeti članak 1. stavak 6. Direktiva Vijeća 2003/72/EZ od 22. srpnja 2003. o dopuni Statuta Europske zadruge u odnosu na sudjelovanje zaposlenika, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=celex%3A32003L0072>.

⁷ Vidjeti <https://ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> i Vodič Međunarodnog saveza zadruga (ICA) o zadružnim načelima <https://ica.coop/sites/default/files/2021-11/ICA%20Guidance%20Notes%20EN.pdf>.

⁸ Vidjeti [Preporuku R193 – Preporuka o promicanju zadruga, 2002. \(br. 193\)](#).

⁹ Vidjeti G. Fajardo-García, A. Fici, H. Henrý, D. Hiez, D. A. Meira, H.-H. Muenker, I. Snaith, *Principles of European Cooperative Law. Principles, Commentaries and National Reports*, Intersentia, 2017.

¹⁰ Vidjeti također A. Fici, *An Introduction to Cooperative Law*, u D. Cracogna, A. Fici, H. Henrý (Eds.), *International Handbook of Cooperative Law*, Springer, 2013.

2.2. Izvori prava za SCE-ove

Uredbom br. 1435/2003 ne predviđa se potpuna i autonomna regulacija SCE-ova, nego se na njih primjenjuje i nacionalno pravo države članice u kojoj imaju registrirano sjedište.

Naime, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe br. 1435/2003 koji se odnosi na mjerodavno pravo „[z]a SCE je mjerodavno sljedeće:

- a) ova Uredba;
- b) odredbe statuta, kada je to izričito predviđeno ovom Uredbom;
- c) za slučajeve koji su djelomično uređeni ovom Uredbom ili pitanja koja nisu uključena u ovu Uredbu;
- d) zakoni koje su države članice donijele radi provedbe mjera Zajednice koje se posebno odnose na SCE-e;
- e) zakoni država članica koji bi se primjenjivali na zadrugu osnovanu u skladu s pravom države članice u kojoj SCE ima registrirano sjedište;
- f) odredbe statuta SCE-a, na isti način kao za zadrugu osnovanu u skladu s pravom države članice u kojoj SCE ima registrirano sjedište”.

U službenoj hijerarhiji izvora prava za SCE-ove na prvom je mjestu pravo EU-a, a na drugom nacionalno pravo (zemlje registracije) jer se primjenjuje samo na pitanja ili aspekte koji nisu uređeni ili obuhvaćeni Uredbom o SCE-u. Međutim, razlike su velike. Uredba sadržava 101 posebno upućivanje (različite prirode) na nacionalno pravo uz opće upućivanje u članku 8. stavku 1. točki (c) i u mnogim se upućivanjima izričita prednost daje nacionalnom pravu kad je riječ o regulaciji SCE-a. Time se znatno smanjuje područje uređeno pravom EU-a, a jača uloga nacionalnog prava. Regulacija SCE-a nije potpuno nadnacionalna. Stoga je neizbjegljivo da zapravo **ne postoji jedan SCE, nego 30 modela SCE-a**, što odgovara broju država članica EU-a/EGP-a i mjerodavnih nacionalnih prava. Iz istog se razloga širokom primjenom nacionalnog prava na SCE-ove smanjuju razlike između SCE-a i zadruge osnovane u skladu s nacionalnim pravom zemlje u kojoj je SCE registriran.

Osim toga, mjerodavno nacionalno pravo nije lako utvrditi jer se prema upućivanjima u Uredbi o SCE-u može sastojati od posebnih nacionalnih zakona kojima se provodi Uredba o SCE-u (članak 8. stavak 1. točka (c) podtočka i.), nacionalnih zakona o zadrugama (članak 17. stavak 1.), pa čak i nacionalnih zakona o dioničkim društvima (članak 17. stavak 1.) i nacionalnog prava općenito (članak 7. stavak 4.). Zbog odnosa između prava EU-a i nacionalnih zakona trenutačni pravni okvir za SCE-ove ne razlikuje se samo ovisno o zemlji registracije nego je u pravilu i izrazito složen.

Kad je riječ o posebnim nacionalnim zakonima i pravilima koje su države članice donijele radi provedbe Uredbe o SCE-u u skladu s člankom 8. stavkom 1. točkom (c) podtočkom i., situacija se razlikuje od zemlje do zemlje.

Pretežita većina država članica donijela je poseban zakon za provedbu Uredbe o SCE-u. Neke su države članice donošenjem tih posebnih zakona uvele *ad hoc* odredbe u nacionalne zakone o zadrugama (npr. Bugarska, Francuska i Slovenija) i druge nacionalne zakone (posebno zakone o registraciji poslovnih organizacija) kako bi se uzeli u obzir SCE-ovi.

U nekim su državama članicama SCE-ovi priznati i uređeni općim zakonima koji se odnose na druge pravne vrste organizacija, kao što je belgijski Zakonik o trgovačkim društvima i udruženjima iz 2019., u kojem su SCE-ovi posebno obuhvaćeni člancima od 16:1. do 16:12.

Druge su države članice, npr. Italija, Malta i Portugal, odlučile da neće donijeti provedbeni zakon. Malta smatra da joj takav zakon nije potreban, dok su u Italiji SCE-ovi obuhvaćeni dvama ministarskim aktima.

Osim zakona kojima se provodi Uredba o SCE-u države članice donijele su i posebne zakone za prenošenje Direktive o sudjelovanju zaposlenika, koja dopunjuje Uredbu o SCE-u, u nacionalno pravo.

2.3. Registracija SCE-ova

SCE-ovi se moraju registrirati u državi članici u kojoj žele imati glavnu upravu. Budući da na razini EU-a ni na nacionalnoj razini ne postoji poseban registar za SCE-ove, oni se upisuju u nacionalni registar određen mjerodavnim nacionalnim pravom „u skladu s pravom mjerodavnim za dionička društva“ (članak 11. stavak 1. Uredbe o SCE-u). Obveza objavljivanja obavijesti o registraciji (i brisanju) SCE-a u *Službenom listu Europske unije* u skladu s člankom 13. ne omogućuje jednostavno prikupljanje informacija o postojećim SCE-ovima zato što, među ostalim, postoje dokazi da se ta obveza nije poštovala u prošlosti.

Kad je riječ o nacionalnim registrima u koje se upisuju SCE-ovi, situacija se razlikuje od zemlje do zemlje.

U većini se slučajeva SCE-ovi upisuju u nacionalni poslovni registar zajedno s nacionalnim zadrugama i trgovačkim društvima. U nekim se zemljama, npr. Njemačkoj i Irskoj, moraju upisati u poseban registar za zadruge. U drugim se zemljama, npr. Italiji, SCE-ovi, kao i sve druge zadruge, moraju upisati i u poslovni registar i u registar zadruga (u Italiji se upisom u registar poduzeća automatski upisuju i u registar zadruga). U Španjolskoj se SCE-ovi moraju upisati u poslovni registar, a nacionalne zadruge u registar zadruga.

Internetsku registraciju nije moguće obaviti samo u nekim zemljama, npr. Cipru, koji nije razvio internetski postupak za upis SCE-ova u registar zadruga jer navodno ne postoji zanimanje za osnivanje SCE-ova. U Finskoj se zadruge ne mogu upisati u poslovni registar putem interneta pa isto pravilo vrijedi i za SCE-ove (premda u toj zemlji nema registriranih SCE-ova). Ista je situacija u Islandu jer ondje ne postoji obrazac zahtjeva za upis te vrste organizacije u registar zadruga, odnosno u Poljskoj kad je riječ o upisu SCE-ova u registar zadruga.

U zemljama koje nisu donijele zakone za provedbu Uredbe o SCE-u, kao što su Cipar i Portugal, raspravljaljalo se o tome u koji će se registar SCE-ovi upisivati (u njima nema registriranih SCE-ova).

2.4. Oporezivanje

U uvodnoj izjavi 16. Uredbe o SCE-u navodi se da „[o]va Uredba ne obuhvaća pravna područja kao što su oporezivanje, tržišno natjecanje, intelektualno vlasništvo ili stečaj.“

Odredbe prava država članica i prava Zajednice se, stoga, primjenjuju na prethodno navedena područja i na druga područja koja nisu obuhvaćena ovom Uredbom”.

Dakle, Uredba o SCE-u ne sadržava odredbe o poreznom pravu, a SCE-ovi ne podliježu posebnom, nego istom sustavu oporezivanja kao i nacionalne zadruge, tj. sustavu oporezivanja predviđenom za nacionalne zadruge u državi članici u kojoj je SCE registriran, u skladu s načelom nediskriminacije iz članka 9. („Podložno ovoj Uredbi, prema SCE-ima se u svakoj državi članici postupa kao da je zadruga osnovana u skladu s pravom države članice u kojoj ima registrirano sjedište.”).

3. Evidentiranje SCE-ova

Uredba o SCE-u donesena je 22. srpnja 2003., a stupila na snagu 18. kolovoza 2006.

Prema studiji iz 2009./2010. provedenoj u okviru priprema za Izvješće Europske komisije o primjeni Uredbe o SCE-u **8. svibnja 2010. postojalo je 17 SCE-ova¹¹**.

U Izvješću Komisije o primjeni Uredbe o SCE-u iz 2012. navedeno je da su **22. studenog 2011.** postojala **24 SCE-a¹²**.

Prema neslužbenom popisu koji je objavio institut Libertas, **25. kolovoza 2018. postojala su 42 registrirana SCE-a¹³**.

Najnoviji podaci prikupljeni do **30. lipnja 2024.** prikazuju razvoj Uredbe o SCE-u.

Gotovo 18 godina od stupanja na snagu Uredbe o SCE-u postoji **113 registriranih SCE-ova** u 30 država članica EU-a/EGP-a, od toga 75 aktivnih.

Polje 1: Rast broja SCE-ova

- U svibnju 2010.: 17 postojećih SCE-ova
- U studenom 2011.: 24 postojeća SCE-a
- U kolovozu 2018.: 42 registrirana SCE-a
- U lipnju 2024.: 113 registriranih SCE-ova, od toga 75 aktivnih

Broj aktivnih SCE-ova vrlo je malen u usporedbi s 250 000 zadruga koje postoje u EU-u prema podacima Europske komisije¹⁴.

Na primjer, **u Italiji je registrirano gotovo 88 000 zadruga¹⁵, a samo tri aktivna SCE-a. U Francuskoj postoji gotovo 23 000 zadruga¹⁶, a samo jedan aktivan SCE.** Doduše, valja

¹¹ EURICSE, Cooperatives Europe i EKAI Center, Studija o provedbi Uredbe 1435/2003 o Statutu europskih zadruga (SCE), 2010.

Pripremljeno za Europsku komisiju na temelju ugovora o uslugama br. I2.AC PROCE029211200. Vidjeti:
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/494bb15b-c34d-4bdf-8518-75d6bde38cbb>.

¹² Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Primjena Uredbe Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europskih zadruga (SCE), COM(2012) 072 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0072>.

¹³ Vidjeti: <https://www.libertas-institut.com/wp-content/uploads/2018/08/sce-list.pdf>.

¹⁴ Vidjeti: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/cooperatives_en.

¹⁵ Podaci preuzeti iz registra zadruga koji vodi Ministarstvo poduzetništva (*Ministero delle Imprese e del Made in Italy*).

napomenuti da „ne postoji pozitivna korelacija između snage i važnosti zadružnog pokreta u zemlji i broja SCE-ova u njoj”¹⁷.

Broj SCE-ova skroman je u usporedbi s brojem europskih društava (SE) osnovanih u skladu s Uredbom br. 2157/2001. Prema podacima Europskog sindikalnog instituta (ETUI) 21. ožujka 2014. već je postojalo 2125 SE-a¹⁸, a danas bi ih u EU-u trebalo biti više od 3000¹⁹. Na primjer, u Italiji postoje tri aktivna SCE-a u usporedbi s otprilike 80 aktivnih SE-a, u Francuskoj samo jedan aktivni SCE i otprilike 150 aktivnih SE-a, a u Njemačkoj 25 aktivnih SCE-ova i otprilike 1000 aktivnih SE-a. Međutim, postoje zemlje, npr. Slovenija, u kojima ima jednak broj SCE-ova i SE-a (po jedan), pa čak i zemlje, npr. Grčka, u kojima ima manje aktivnih SE-a (tri) nego aktivnih SCE-ova (pet).

Tablica 1: Popis registriranih SCE-ova

Zemlja	Registar ²⁰	Registrirani SCE-ovi u lipnju 2024.		
		Prestali poslovati	Neaktivni	Aktivni
Austrija	Registrar poduzeća	2	0	2 (plus 1 podružnica luksemburškog SCE-a)
Belgija	Poslovni registar	2	0	6
Bugarska	Poslovni registar	Nije primjenjivo	1	1
Hrvatska	Sudski registar	0	0	5
Cipar	Registrar zadruga	0	0	0
Češka	Poslovni registar	0	2	0
Danska	Poslovni registar	1	0	0
Estonija	Poslovni registar	0	0	1
Finska	Poslovni registar	0	0	0
Francuska	Registrar trgovačkih društava	1	0	1
Njemačka	Registrar zadruga u poslovnom registru	Nije primjenjivo	0	25 (plus 1 podružnica luksemburškog SCE-a)
Grčka	Poslovni registar	0	0	5
Mađarska	Registrar trgovačkih društava	7	0	0
Island	Registrar zadruga	0	0	0
Irska	Registrar društava za uzajamnu pomoć	0	0	0

¹⁶ Vidjeti

<https://coops4dev.coop/en/4deveurope/france#:~:text=The%20French%20cooperative%20movement%20has,andalso%2070%25%20of%20retail%20banking.>

¹⁷ Vidjeti Izvješće Europske komisije iz 2012., str. 8.

¹⁸ Vidjeti <https://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures/Archive-of-SE-facts-figures2/Total-number-of-registered-European-Companies-SEs.>

¹⁹ Vidjeti: J. Schmidt, *Twenty Years Societas Europaea*, European Company Law Journal, Vol. 18, br. 4 (2021.), str. 116.

²⁰ Poslovni registri u zemljama EU-a: https://e-justice.europa.eu/106/HR/business_registers_in_eu_countries?init=true

Italija	Registrar poduzeća i registar zadruga	6	6	3*
Latvija	Registrar poduzeća	0	0	0 (ali 1 je podružnica estonskog SCE-a)
Lihtenštajn	Poslovni registar	2	0	5
Litva	Registrar pravnih subjekata	0	0	0
Luksemburg	Registrar trgovačkih društava	0	0	1
Malta	<i>Nije definirano zakonom</i>	0	0	0
Nizozemska	Poslovni registar	2	0	1
Norveška	Poslovni registar	0	0	0
Poljska	Nacionalni sudski registar	0	0	1
Portugal	<i>Nije definirano zakonom</i>	0	0	0 (ali 1 je podružnica španjolskog SCE-a)
Rumunjska	Poslovni registar	0	0	3 (plus 1 podružnica talijanskog SCE-a u likvidaciji)
Slovačka	Poslovni registar	3	0	7**
Slovenija	Poslovni registar	0	0	1
Španjolska	Poslovni registar	Nije primjenjivo	0	7
Švedska	Registrar trgovine i industrije	3	0	0
Ukupno		29	9	75
				113

Više od **trećine aktivnih SCE-ova registrirano je u jednoj zemlji**, tj. Njemačkoj, dok **13 zemalja nema nijedan aktivan SCE** (Cipar, Češka, Danska, Finska, Mađarska, Island, Irska, Latvija, Litva, Malta, Norveška, Portugal i Švedska).

Više od polovine aktivnih SCE-ova (39 od 75) registrirano je u samo tri zemlje (tj. u Njemačkoj, Slovačkoj i Španjolskoj). Nadalje, 80 % svih aktivnih SCE-ova smješteno je u sedam zemalja (tj. u Belgiji, Hrvatskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Lihtenštajnu, Slovačkoj i Španjolskoj).

U devet zemalja nikad nije osnovan SCE (Cipar, Finska, Island, Irska, Latvija, Litva, Malta, Norveška i Portugal). Među njima su Finska i Portugal, zemlje u kojima zadruge imaju dugu tradiciju i potporu države, a ujedno su dobro regulirane²¹.

Visoki postotak SCE-ova koji su prestali poslovati vrijedan je spomena. Od 113 trenutačno registriranih SCE-ova **29 ih je prestalo poslovati**, uključujući sva tri SCE-a osnovana u Švedskoj, svih sedam osnovanih u Mađarskoj i 6 od 15 registriranih u Italiji. Stvarni broj

* Prema navodima nacionalnog stručnjaka, dva od tih SCE-ova su „u likvidaciji“. Treći SCE trebalo bi poništiti u skladu s talijanskim pravom jer nije objavio svoje bilance dulje od pet godina.

** Prema navodima nacionalnog stručnjaka, dva od tih SCE-ova vjerojatno su neaktivni s obzirom na to da u posljednje dvije godine nisu objavili svoje finansijske izvještaje.

²¹ Vidjeti: <https://coops4dev.coop/en/4deveurope/finland> i <https://coops4dev.coop/en/4deveurope/portugal>.

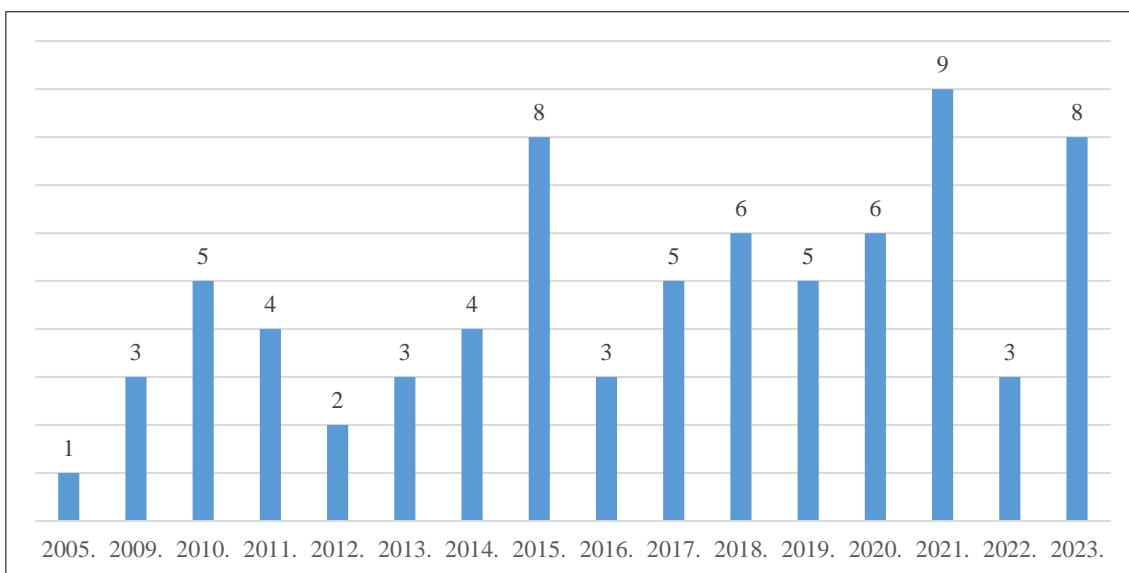
SCE-ova koji su prestali poslovati mogao bi biti još veći jer se neki možda više ne prikazuju u odgovarajućim nacionalnim registrima.

Devet registriranih SCE-ova nije aktivno, od toga šest u Italiji. Međutim, ukupan broj neaktivnih SCE-ova mogao bi biti veći jer nacionalni stručnjaci tvrde da je pet SCE-ova koji se vode kao aktivni vjerojatno neaktivno, a već je u tijeku brisanje jednog od njih iz registra.

Godine registracije 75 aktivnih SCE-ova prikazane su na grafikonu 1.

Podaci pokazuju da u zadnjih nekoliko godina raste zanimanje za pravni oblik SCE-a. Gotovo polovina aktivnih SCE-ova registrirana je u posljednjih šest godina (2018. – 2023.), od toga gotovo pola u Njemačkoj.

Grafikon 1: SCE-ovi po godini registracije

Kad je riječ o sastavu članstva aktivnih SCE-ova, dostupni podaci pokazuju da SCE-ove osnivaju i fizičke osobe i pravni subjekti, a rijde služe kao sekundarne zadruge za suradnju među primarnim zadrugama.

SCE-ovi djeluju u raznim gospodarskim sektorima, uključujući poljoprivredu, financijske usluge, gospodarenje otpadom i recikliranje, stanovanje i poslovne usluge. Čini se da su posebno aktivni u sektoru proizvodnje i distribucije energije, pogotovo iz obnovljivih izvora. SCE-ovi za energiju, uključujući SCE-ove za obnovljivu energiju, postoje u nizu zemalja, npr. Austriji, Hrvatskoj, Njemačkoj, Rumunjskoj i Španjolskoj. Kako je obrazloženo u nastavku, razlog se možda krije u tome što zadružni poslovni model omogućuje stvaranje zajednice utemeljene na povjerenju koja okuplja ljudi koji žele zadovoljiti svoje konkretnе potrebe (a ne uložiti vlastiti kapital).

Postoje i SCE-ovi ustrojeni kao zadruge potrošača, čiji su članovi korisnici usluga koje pruža SCE, uključujući SCE-ove koji služe kao „kupovni centri” za članove, i SCE-ovi ustrojeni kao zadruge proizvođača, čiji članovi osiguravaju SCE-u sredstva za proizvodnju ili robu za distribuciju i/ili prodaju. Osim toga, postoji SCE-ovi radnika, npr. u građevinskom sektoru, ali i u novinarskom i informacijskom sektoru, u kojem članovi rade za vlastiti SCE.

4. Pozitivni čimbenici koji utječu na osnivanje SCE-ova

Prema studiji organizacija EURICSE, Cooperatives Europe i EKAI Center (2010.) čimbenici koji po mišljenju ispitanih dionika (koji su odlučili osnovati SCE) pozitivno utječu na osnivanje SCE-a navedeni su u nastavku (od najvažnijeg prema najmanje važnom):

- prestiž europskog imidža
- demokracija i druga zadružna načela organizacije
- prekogranična priroda poslovnog projekta ili članstva
- privlačnost europskog pravnog oblika za ljudi iz različitih zemalja
- mogućnost prijenosa registriranog sjedišta
- mogućnost odabira sustava upravljanja koji nije dostupan u okviru nacionalnog prava.

U Izvješću Europske komisije iz 2012., koje se temeljilo na rezultatima javne rasprave (32 odgovora iz 11 zemalja), ispitanici su naveli da je glavna prednost osnivanja SCE-a njegov europski imidž. Zahvaljujući tom imidžu osnivači zadruge mogu se lakše probiti na tržištima na kojima je europska robna marka utrživija od nacionalne, naročito u sektorima kao što je pružanje socijalnih usluga. Ispitanici su kao pozitivan čimbenik istaknuli i simboličnu vrijednost pravnog oblika SCE-a, koji im omogućuje da pokažu da su dio posebnog zadružnog poslovnog modela koji njeguje vrijednosti kao što su solidarnost, demokratsko upravljanje, sudjelovanje članova i bliskost s članovima i kupcima, što ga razlikuje od uobičajenih trgovačkih društava koja se temelje na kapitalu, te čiji je primarni cilj zastupati interes članova, a ne uprave.

Slično tomu, u studiji objavljenoj 2014. tvrdi se da je „zajednička prednost osnivanja SCE-a to što trgovačka društva koja su članovi mogu poslovati u Europi pod okriljem jedinstvene robne marke”²².

U ovom se objedinjenom izvješću među ostalim ističe da gotovo nitko od ispitanih nacionalnih stručnjaka i dionika nije naveo europski imidž SCE-a kao jedan od najvažnijih čimbenika za odabir tog pravnog oblika²³. Ispostavilo se da su se odlučili na osnivanje SCE-a **zato što je riječ o obliku zadružnog poduzeća** kojim se „mogu ponositi”. Zadružna se sama po sebi čini „**vjerodostojnim**” oblikom organizacije koji je zbog svojih odlika izrazito privlačan osnivačima i trećim stranama. Predstavnik jedinog SCE-a registriranog u Sloveniji naglasio je prekograničnu dimenziju SCE-ova i činjenicu da su im u osnovi univerzalne zadružne vrijednosti.

Intrinzična vrijednost zadružnog oblika te njegova mogućnost pravnog oblikovanja „zajednice” i ostavljanja određenog poslovnog dojma na treće strane mogli bi možda objasniti zašto se u nizu zemalja SCE često osniva u područjima kao što je proizvodnja čiste i obnovljive energije. To u prvom redu vrijeti za širenje ideje „energetskih zajednica” preuzete

²² DIESIS i dr., *Review of European Cooperative Societies – SCER project*, 2012. – 2014. Vidjeti: <https://www.diesis.coop/wp-content/uploads/2018/03/SCER-final-report-24-07-2014.pdf>.

²³ Jedina je iznimka jedan od SCE-ova u Nizozemskoj s izjavom da je jedan od njihovih glavnih razloga bio ostvarivanje koristi od europskog imidža. Za razliku od toga, kao što ćemo još vidjeti, ispitanici koji su iznijeli svoje mišljenje o negativnim čimbenicima spomenuli su europski imidž kao jedini valjni razlog za osnivanje SCE-a.

iz pravnog okvira EU-a o energiji. Osim toga, etika zadružnog oblika kombinira se s etikom poduzetničke aktivnosti.

Time se možda može objasniti i zašto se prema mišljenju nekih nacionalnih stručnjaka na osnivanje SCE-ova obično odlučuju osobe i organizacije koje su već upoznate sa zadružnim poslovним modelom, uključujući osobe koje su već članovi drugih zadruga.

Neki su ispitanici preciznije naveli ključne značajke oblika SCE-a koje su ih potaknule na njegovo osnivanje.

Prva od njih bila je **demokratsko upravljanje**, koje osnivači SCE-ova ne smatraju „utopijskom“ idejom, nego iznimno praktičnom i korisnom značajkom za poslovni razvoj.

Prema objašnjenju nacionalnog stručnjaka SCE registriran u Luksemburgu djeluje u području lanca blokova. **SCE** je strukturno vrlo sličan **decentraliziranoj autonomnoj organizaciji (DAO)**²⁴, stoga su osnivači SCE-a smatrali da SCE može iskoristiti prednosti decentralizacije u okviru poslovne i organizacijske strukture. SCE je odabran kako bi se dobio pravni oblik koji omogućuje participativno upravljanje. Slično tomu, nacionalni stručnjak iz Lihtenštajna tvrdi da se „modelom SCE-a promiče visoka razina sudjelovanja članova i demokratskog odlučivanja, što može privući zadruge koje pridaju posebnu pozornost uključivosti i angažmanu članova. To bi moglo pobuditi zanimanje u novim područjima kao što su takozvani DAO-ovi, tj. subjekti utemeljeni na lancu blokova koji mnogima daju pravo sudjelovanja i glasa”.

Prema jednom od osnivača njemačkog SCE-a, koji je prvotno trebao biti osnovan u Luksemburgu, svrha je bila potaknuti suradnju poduzeća aktivnih u području promatranja Zemlje i ostvariti učinkovitu suradnju među poduzećima različitih veličina.

Ostale značajke modela SCE-a koje su ispitanici izdvojili kao privlačne bile su **nedjeljive rezerve**, koje jačaju identitet zadruga, mogućnost izbora **raznih upravljačkih struktura**, mogućnost dodavanja **članova ulagatelja** uz članove korisnike i **sudjelovanje zaposlenika**. Zbog svega navedenog SCE se smatra organizacijskim oblikom usmjerenim na ljude koji za razliku od dioničkog društva može stvoriti prekograničnu zajednicu ljudi koja počiva na povjerenju. Nacionalni stručnjak iz Rumunjske (koji osobno sudjeluje u osnivanju SCE-a) izričito misli da je SCE „vrlo dobar pravni oblik za stvaranje zajednice, pogotovo energetske zajednice“.

Iz navedenih razloga može se zaključiti zašto dionici radije osnivaju SCE nego europsko društvo (*Societas Europaea*, SE) ili nacionalno dioničko društvo, ali ne i zašto radije osnivaju SCE nego nacionalnu zadrugu.

Kao mogući odgovor neki su stručnjaci i dionici spomenuli da se SCE može iskoristiti za širenje proizvodnje robe i usluga u Europi i jačanje konkurentnosti na europskom jedinstvenom tržištu, dok su drugi dionici istaknuli da **Uredba o SCE-u sadržava „bolja”, odnosno suvremenija i liberalnija pravila u usporedbi s nacionalnim pravilima o zadrugama**.

²⁴ Cf. S. Hassan, P. De Filippi, *Decentralized Autonomous Organization*, u *Internet Policy Review*, 2021.: „DAO je sustav utemeljen na lancima blokova koji ljudima omogućuje samoorganizaciju i samoupravljanje na temelju skupa samoizvršnih pravila za javni lanac blokova i decentralizirano upravljanje njime (tj. bez središnjeg nadzora)“.

Na primjer, prema bugarskom nacionalnom pravu zadruge ne smiju osnivati pravni subjekti, nego samo fizičke osobe. Za osnivanje zadruge u Bugarskoj potrebno je najmanje sedam fizičkih osoba. Osim toga, prema bugarskom zadružnom pravu njome se može upravljati samo po načelu dualističkog ustroja. Stoga u toj zemlji pravni subjekti koji žele osnovati zadrugu nemaju drugog izbora nego pribjeći SCE-u. To vrijedi i za skupine koje se sastoje od manje od sedam osoba. Isto tako, ako dionici žele osnovati zadrugu kojom se upravlja po načelu monističkog ustroja, jedina im je mogućnost da osnuju SCE. Drugi je nacionalni stručnjak naveo mogućnost odabira monističkog modela upravljanja u zemljama čije nacionalno zadružno pravo dopušta samo dualistički ustroj kao mogući razlog zašto se u Poljskoj osnivaju SCE-ovi.

Slično je mišljenje iznijela i rumunjska stručnjakinja, ujedno iz svoje perspektive dionika i jednog od osnivača rumunjskog SCE-a. Tvrdi da rumunjski Zakon o zadrugama (Zakon br. 1/2005) sadržava zastarjele odredbe koje nisu prikladne za upravljanje zadrugama s više od pet članova. Postoje mnoge zapreke u pogledu postupka odlučivanja, registracije promjena temeljnog kapitala i upravljačkog tijela. Sve se te zapreke mogu svladati osnutkom SCE-a.

Francuski stručnjak ujedno smatra da su mogući razlog osnivanja SCE-a (umjesto nacionalne zadruge) ograničenja u francuskom zadružnom pravu koja otežavaju strancima da postanu članovi francuske zadruge.

Ipak, možda postoje i konkretniji razlozi zašto se osnivaju SCE-ovi. Zbog svoje anacionalnosti SCE bi mogao biti idealan način združivanja ljudi i organizacija koje se osjećaju dijelom iste zajednice i imaju zajednički cilj usprkos tomu što žive u različitim državama članicama, iako uz granicu, kao što je to slučaj sa španjolskim SCE-ovima koji se sastoje od *ikastola* (škole s nastavom na baskijskom jeziku) iz takozvane španjolske Baskije (Navara, Guipúzcoa, Vizcaya i Álava) i francuske Baskije (Lapurdi, Donja Navara i Zuberoa).

Stoga se u istraživanju provedenom za potrebe ovog objedinjenog izvješća naglašava da je došlo do promjene čimbenika koji pozitivno utječe na osnivanje SCE-ova. Prestiž europskog imidža više nije glavni poticaj za osnivanje. Naime, zamjenili su ga konkretniji razlozi koji idu u prilog odabiru pravnog oblika SCE-a. Kao prvo, tipična obilježja zadružnog oblika, posebice demokratsko upravljanje i s time povezane vrijednosti. Kao drugo, rupe i nedostaci u nacionalnom zadružnom pravu zbog kojih se Uredba o SCE-u unatoč složenosti čini kao bolji izbor. S druge strane, neki su ispitanici naveli „nepostojanje potrebe” kao glavni čimbenik koji ih odvraća od odabira SCE-a. Napomenuli su da nacionalne zadruge imaju iste ciljeve kao i SCE-ovi, a ne snose toliko visoke troškove osnivanja i rada (uostalom, nacionalne zadruge mogu imati strane članove, poslovati u inozemstvu, pa čak i prenijeti registrirano sjedište u inozemstvo).

Niz ispitanika, uključujući nacionalne stručnjake i dionike, a posebno predstavnike nacionalnog zadružnog pokreta, istaknuli su temeljnu ulogu Uredbe o SCE-u u zaštiti i promicanju zadruge. Naglašavanjem posebnog identiteta zadruge Uredba o SCE-u doprinosi tomu da se s njima postupa kao i s uobičajenim trgovačkim društvima (u skladu s pravom EU-a i nacionalnim pravom), što je prema preambuli Uredbe o SCE-u glavni razlog njezina donošenja.

Prema mišljenju nekih stručnjaka i dionika Uredba o SCE-u korisna je sama po sebi unatoč ograničenoj praktičnoj primjeni. To je stajalište iznijelo i nekoliko dionika ispitanih u okviru istraživanja provedenog 2009. – 2010. na kojem se temelji Izvješće Europske komisije iz 2012.

Ta je uloga Uredbe o SCE-u neosporna, što potvrđuje presuda Suda Europske unije (Sud EU-a) od 8. rujna 2011. U toj je presudi Uredba o SCE-u odigrala odlučujuću ulogu kad je Sud EU-a ocjenjivao je li povlašteni porezni tretman zadruga u odnosu na druge poslovne organizacije usklađen s pravom EU-a (tj. propisima o državnim potporama). Kao što je istaknuo nacionalni stručnjak za Francusku i Luksemburg: „Pravo je ujedno vrsta diskursa koja daje službeni opis svijeta. U tom je kontekstu donošenje Uredbe o SCE-u nakon donošenja Uredbe EU-a o SE-u važno postignuće. Taj aspekt nije samo simboličan, kao što se može vidjeti u primjeru predmeta Suda EU-a iz 2011.²⁵ U tom je predmetu Sud EU-a posebni porezni tretman primjeniv na zadruge proglašio valjanim s obzirom na propise o državnim potporama. To je ponajprije bilo moguće zato što postoji Uredba o SCE-u, na koju se Sud EU-a nekoliko puta pozvao kako bi dokazao da su posebnosti zadruga dio europskog prava”. Stoga je zaključio sljedeće: „Premda je Uredba o SCE-u postigla uspjeh u područjima u kojima se nije predviđalo, ne smije se zbog toga odustati od poticanja na osnivanje novih SCE-ova.”

Primjena Uredbe o SCE-u kao sredstva za obrazlaganje i modela za izradu nacionalnog zakonodavstva o zadrugama u Europi, pa čak i šire, još je jedan primjer njezine promidžbene uloge u korist zadruga.

5. Negativni čimbenici koji utječu na osnivanje SCE-ova

U studiji organizacija EURICSE, Cooperatives Europe i EKAI Center (2010.) dionici (151 ispitanica, uglavnom iz zadruga i njihovih predstavničkih organizacija) naveli su sljedećih deset glavnih čimbenika (poredanih od najvažnijeg prema najmanje važnom) koji negativno utječu na osnivanje SCE-a:

- nedovoljna informiranost
- složenost Uredbe o SCE-u
- brojna upućivanja na nacionalno pravo
- mali opseg zadružnih djelatnosti i ograničene prekogranične aktivnosti
- nepostojanje posebnog sustava oporezivanja
- visok minimalni potrebni kapital
- troškovi sustava sudjelovanja radnika
- troškovi osnivanja
- nepostojanje prednosti
- nepostojanje javne potpore.

U Izvješću Europske komisije iz 2012., koje se temeljilo na zaključcima s javne rasprave o nalazima i preporukama iz prethodno navedene studije, ispitanici su istaknuli (Komisija je primila 32 odgovora iz ukupno 11 zemalja) nedovoljnu informiranost o SCE-u kao najveći problem, a nakon toga troškove osnivanja, složenost propisanog postupka zbog brojnih upućivanja na nacionalno pravo i pravnu nesigurnost u pogledu prava koje se primjenjuje u

²⁵ Sud Europske unije, 8. rujna 2011., Paint Graphos i drugi. C-78/08, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=A65FBE91A364CB33B64E29674121C4B3?text=&docid=109241&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=11825849>

pojedinačnom slučaju. Određeni broj dionika smatrao je i da je minimalni potrebnii kapital od 30 000 EUR jedna od prepreka, barem fizičkim osobama koje žele osnovati mali SCE radi prekogranične suradnje. Dok su neki ispitanici smatrali da su pravila o sudjelovanju zaposlenika negativan čimbenik jer su po njihovu mišljenju zahtjevna i složena, organizacije radnika i drugi ispitanici nisu prijavili nikakve probleme u tom području.

To se uglavnom podudara s nalazima iz ove studije.

Stručnjaci i dionici iz država članica smatraju da su „**nepostojanje potrebe**“ i „**nepostojanje prednosti**“ Uredbe o SCE-u ostali najrašireniji pravni razlozi ograničenog broja SCE-ova. „**Nedostatak znanja**“ o SCE-ovima i dalje je glavni razlog koji nema veze s pravom. S druge strane, ti su čimbenici dodatno potkrijepljeni konkretnim razlozima (poredanima po tome koliko su ih često spomenuli ispitanici nacionalni stručnjaci i dionici):

- **mogućnost vođenja nacionalne zadruge po nižim troškovima** kako bi se ispunili ciljevi koje ima i SCE, ali i činjenica da nacionalne zadruge mogu primati strane članove, obavljati aktivnosti u inozemstvu i slobodno provoditi prekogranične operacije kao što su prijenosi registriranog sjedišta i spajanja zahvaljujući sudske prakse Suda EU-a²⁶ i novijem zakonodavstvu EU-a²⁷
- **lokalna dimenzija zadružne aktivnosti i mali opseg zadružnih djelatnosti** koje su obično ukorijenjene u njihovoj zajednici i posvećene zadovoljavanju lokalnih potreba
- **složenost Uredbe o SCE-u**, zbog koje se povećavaju troškovi osnivanja i rada SCE-a, posebice u usporedbi s nacionalnom zadrugom, s čijim su pravnim okvirom dionici i javna tijela koja se bave zadrugama, njihovom registracijom i nadzorom bolje upoznati
- ovisnost prava EU-a o nacionalnom pravu zbog **brojnih upućivanja na njega** u Uredbi o SCE-u
- **visok minimalni kapital** potreban za osnivanje SCE-a, osobito kad se uzme u obzir da je prema nacionalnom pravu propisan vrlo nizak minimalni kapital ili uopće ne postoji
- **nepostojanje posebnog sustava oporezivanja**
- **ograničeno znanje o SCE-ovima** općenito, a posebno među savjetnicima i stručnjacima
- poteškoće s ispunjavanjem **prekograničnog zahtjeva**, pogotovo u državama članicama, kao što su Cipar i Irska, koje ne dijele granicu s drugim državama članicama
- **negativno mišljenje** o zadrugama u nekim državama članicama (npr. zemljama bivšeg istočnog bloka koje su bile pod utjecajem Sovjetskog Saveza)²⁸
- **općenito ograničen broj zadruga** u nekim državama članicama
- **nepostojanje javne potpore**

²⁶ Popis relevantnih presuda o slobodi poslovnog nastana društava (uključujući zadruge) vrlo je dug i uključuje barem sljedeće odluke: *Daily Mail* (C-81/87); *Centros* (C-212/97); *Überseering* (C-208/00); *Inspire Art* (C-167/01); *Sevic* (C-411/03); *Cartesio* (C-210/06); *Vale* (C-378/10).

²⁷ Vidjeti Direktivu (EU) 2019/2121 o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 u pogledu prekograničnih preoblikovanja, spajanja i podjela.

²⁸ EISMEA, *Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy: improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem*. Autori: Carini, C., Galera, G., Tallarini, G., Chaves Avila, R. i dr. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024. <https://data.europa.eu/doi/10.2826/880860>

- **troškovi obveznog sustava sudjelovanja radnika**, koji se smatra suvišnim zahtjevom u organizacijama kao što su zadruge koje djeluju u interesu svojih članova
- **neslaganje s određenim odredbama Uredbe o SCE-u**, kao što je pravilo koje omogućuje SCE-u da isplati dobit članovima u obliku dividenda na upisani kapital bez izričitih ograničenja, za koje se smatra da su u suprotnosti sa zadružnim načelima sadržanima u nacionalnom pravu (npr. u Portugalu).

Preporuke za daljnje mjere politike

Na ovoj se analizi i ishodima radionice održane 26. rujna 2024., na kojoj su se dionici okupili kako bi ocijenili primjenu Uredbe o SCE-u, temelje preporuke u nastavku. Sljedeći prijedlozi posebno odražavaju zaključke dionika o mogućim poboljšanjima Uredbe o SCE-u jer uvažavaju njihova mišljenja o tome koji su aspekti Uredbe učinkoviti, a koji nisu.

- Preporuka br. 1: Uredbu o SCE-u trebalo bi zadržati jer je temeljna za zadružni pokret i europske građane zato što se njome jamči institucionalno priznavanje zadružnog modela u Europi. Zbog nedavnih događaja postala je još važnija, posebno kao sredstvo za olakšavanje prekograničnih aktivnosti u sektorima kao što su energija i stanovanje.
- Preporuka br. 2: Uredba o SCE-u mogla bi se izmijeniti kako bi se poboljšala njezina praktična primjena i bolje uskladila s nedavnim društvenim kretanjima radi poticanja osnivanja potencijalnih novih SCE-ova. Svrha određenih izmjena mogla bi biti smanjivanje složenosti Uredbe i snižavanje troškova osnivanja SCE-a:
 - smanjenjem broja upućivanja na nacionalno pravo
 - smanjenjem minimalnog potrebnog kapitala (trenutačno 30 000 EUR)
 - digitalnom nadogradnjom i uvođenjem digitalnih alata radi smanjivanja administrativnog opterećenja.
- Preporuka br. 3: Europska unija, države članice i zadružni pokret trebali bi bolje promicati Uredbu o SCE-u. Promicanje bi se trebalo sastojati od barem sljedećih mjera:
 - organizacije informativnih kampanja na svim razinama (uključujući zadružni pokret, pravne savjetnike, javne bilježnike, računovođe, poduzetnike, javne ustanove, tijela za registraciju itd.) kako bi se poboljšalo razumijevanje SCE-a i njegovih mogućih primjena
 - širenja dobrih primjera iz prakse kako se služiti SCE-ovima u gospodarskim sektorima u kojima je to prikladan pravni oblik, kao što su energija i stanovanje
 - financiranja studija kako bi se utvrdili novi trendovi korištenja oblika SCE-a i istaknule njegove moguće prednosti, primjerice njegova važnost za uvođenje DAO-ova.
- Preporuka br. 4: Podupiranjem razvoja SCE-a namjenskim sredstvima pojačao bi se njegov utjecaj i potaknuo procvat tog sektora.

Kontakt s EU-om

Osobno

U cijeloj Europskoj uniji postoje stotine centara službe Europe Direct. Adresu najbližeg centra pronaći ćete na internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

Telefonom ili pismeno

Služba Europe Direct dat će vam odgovore na sva vaša pitanja o Europskoj uniji. U kontakt možete stupiti:

besplatnim pozivom na broj: 00 800 6 7 8 9 10 11 (neki operateri mogu naplaćivati pozive)
na standardni broj telefona: +32 22999696
putem sljedećeg obrasca: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_hr.

Pronađite informacije o EU-u

Na internetu

Informacije o Europskoj uniji na svim službenim jezicima EU-a dostupne su na internetskim stranicama Europa (european-union.europa.eu).

Publikacije EU-a

Publikacije EU-a možete pregledavati ili naručiti na stranicama op.europa.eu/hr/publications. Za više primjeraka besplatnih publikacija obratite se službi Europe Direct ili najbližem dokumentacijskom centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

Pravo EU-a i povezani dokumenti

Za pristup pravnim informacijama iz EU-a, uključujući cjelokupno zakonodavstvo EU-a od 1951. na svim službenim jezičnim verzijama, posjetite EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Otvoreni podaci EU-a

Na portalu data.europa.eu omogućen je pristup otvorenim skupovima podataka institucija, tijela i agencija EU-a. Oni se mogu besplatno preuzimati i ponovno koristiti u komercijalne i nekomercijalne svrhe. Portal isto tako nudi pristup mnoštву skupova podataka iz europskih zemalja.

ISBN 978-92-68-22976-7

Publications Office
of the European Union